

Kiertotalous - Välttämätön paha vai kätevä käytäntö?

Professori Elina Jaakkola / DESINEX-projekti

Liikesivistysrahaston vuosikokous 31.8.2023

DESINEX - Designing Circular Economy Experiences

- LSR:n tutkimusryhmärahoitus 50000€ (+ yhteys SA-projektiin)
- Hankeaika 1.8.2023-31.7.2025
- Projekti tutkii sidosryhmien kokemuksia kiertotalous-ekosysteemeissä:
  - Miten kokemukset vaikuttavat kiertotalouteen osallistumiseen?
  - Kuinka kiertotaloutta tukevia kokemuksia voidaan suunnitella ja edistää?

Kiertotalous: Mitä ja miksi

- Keskeinen strategia maapallon kestävyshaasteeseen vastaamiseen (European Commission Circular Economy Action Plan, 2020)
- Mutta: arvioidaan, että materiaalien kierto toteutuu maailmassa vain 8-9%:n tasolla (Circularity Gap Report, 2022)
- Suomessa kiertotalouden arvonlisäpotentiaali 2–3 miljardia /vuosi (Teknoliateollisuus 2022)

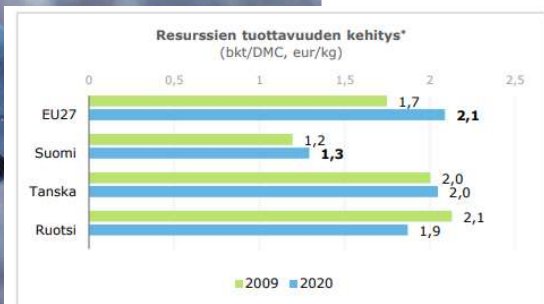

Kuva: Sitra

Miten Suomi suoriutuu?

Kierrätykseen päätyy Suomessa entistä pienempi määrä jätteistä: ”Tasaisen heikohko suoritus”

Suomessa kierrätys hoidetaan keskimääräisesti huonommin kuin monessa muussa EU-maassa. Tilastot kertovat, että viime vuosina Suomessa sekajätettä on syntynyt yhä enemmän. *HS 17.7.2023*

Lähde: Eurostat, Deloitte 2022

Tarve uudelle tutkimusnäkökulmalle

- Kiertotaloutta tutkitaan yleensä teknisestä, ympäristö-, tai liiketoimintamallien näkökulmasta (ks. Kirchherr ym., 2018)
- Ei vain tekninen haaste, vaan vaatii laajaa asenteiden, toiminnan ja tapojen muutosta
- Miten käyttäytymiseen pyritään vaikuttamaan: kuluttajien valistaminen ja regulaatio
- Mutta:

Bioroskiksen haju. Hyi luoja! En todellakaan kerää. En edes kannelliseen astiaan banaanin ja vesimelonin kuoria ja lopulta mene ulos roskiksille ja kaada kuvottavan hajuista kasaa roskiin. Ja valuneet nesteet pitäisi saada käsistä tai puhdistaa astia, hyi!

HS:n kysely: Miksi ihmiset eivät lajittele jätteitä? (29.7.2023)

Projektin kaksi teesiä:

1) On ymmärrettävä erilaisten toimijoiden inhimillisiä kokemuksia

- Kokemus: ei-tietoiset emotionaaliset, kognitiiviset tai aisteihin liittyvät reaktiot – syntyy kaikessa toiminnassa (Becker & Jaakkola, 2020)
- Markkinoinnin tutkimus on osoittanut, että inhimilliset kokemukset vaikuttavat odotuksiin, käyttäytymiseen ja sitoutumiseen (esim. Kuehnl et al., 2019)
- Myös liiketoiminnassa syntyy aina inhimillisiä kokemuksia (esim. Witell ym., 2020), mutta niiden roolia kiertotalousmallien omaksumisessa ei tunneta

Projektin kaksi teesiä:

2) On tehtävä kiertotaloudesta kätevää

- Asenteet ja toiminta eivät muutu vain informaation avulla
- Kiertotalouden ratkaisujen pitäisi tuntua itsestään selviltä ja järkeviltä eri sidosryhmien näkökulmasta
- Kiertotalouskokemusten ja käytettävyyden parantamista on tutkittu vähän

Asumme omakotitalossa. Jätteiden säilytys ja kuljetus kierrätyspisteille on liian vaivalloista

Paperi pitäisi tuntea postilaatikon kokoisesta aukosta imuputkeen. En viitsi kuluttaa aikaani tähän, vaan heitän paperiroskani sekajätteeseen. Tuntuu absurdilta tuntea paperijätettä pienen pienestä aukosta minuuttitolkulla.

HS:n kysely: Miksi ihmiset eivät lajittele jätteitä? (29.7.2023)

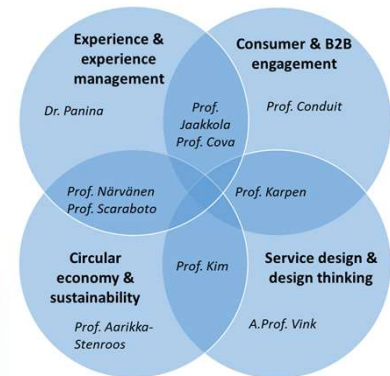
DESINEX-projektin toteutus

Tutkimusteemat:

1. Keskeisten sidosryhmien toimijoiden kiertotalouskokemusten synty

2. Kiertotalousmalliin sitoutumista edistävien ja estävien kokemusten juurisyyt

3. Mahdollisuudet vaikuttaa kiertotalouskokemuksiin palvelumuotoilun keinoin

Vahva tutkimusverkosto

Empiirinen tutkimus:

Laadullinen monitapaustutkimus erityisesti muovin kierron kontekstissa (esim. ruokapakkaukset)

Projektin uutuusarvo

- Tekninen näkökulma → sosiokulttuurinen näkökulma
  - Kuluttajakokemus → Erialaisten toimijoiden kokemukset ja niiden syyt
  - Tuotekehitys → Käyttäjälähtöinen palvelumuotoilu
- *Uutta tietoa, jota tarvitaan tukemaan yritysten kasvua, liikevaihtoa, kilpailukykyä, uuden liiketoiminnan kehittämistä, resurssitehokkuutta, hiilijalanjäljen pienentämistä* (vrt. Teknologiateollisuus, 2022)

Kuva: photosforclass.com

**TURUN
YLIOPISTO**

elina.jaakkola@utu.fi